

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Sant Pere de Torreblanca

L'any 1984, al Butlletí número 3 dels **Amics de l'Art Romànic del Bages**, vaig publicar l'article Sant Pere de Torreblanca, una església desapareguda del Bages, on explicava que s'havia conservat sencera fins l'any 1976 al costat mateix de l'actual mas Oms, en el terme de Fals. Inexplicablement, aquesta antiga capella romànica fou aturada per Miquel Torrens i Padrós, terrassenc, que va comprar la finca. Volia aplanar el terreny i instal·lar-hi en el seu lloc unes granges que mai va construir, ja que poc després, va vendre la finca als actuals propietaris. En els darrers anys han restaurat el magnífic casal, en bona part gòtic, i han construït, novament, una església dedicada a Sant Pere.

Aquell article, a més a més de denunciar la destrucció del monument, documentava per primera vegada, de forma escrita i gràfica, aquesta església del municipi de Fonollosa. Per sort, uns quans anys abans, els descendents de Francesc Brunet i Generes, manresà mort el 1955 i bon afeccionat a la fotografia, m'havien regalat el seu notable arxiu fotogràfic de temes de la comarca. En bona part eren retrats anteriors a la guerra civil de 1936-1939 i també dels anys immediatament posteriors. En aquest arxiu, vaig

trobar-hi, entre altres fotografies antigues de l'entorn de Fals, diverses vistes de la casa i de l'església de Sant Pere fetes en diferents excursions seves dels anys 1940, 1943 i 1946.

ARXIU VILLEGAS

Sant Pere (1936)

Actualment doncs, no es conserva en el lloc cap vestigi de l'antiga església romànica de Sant Pere del mas Torreblanca que, solament podem estudiar, a partir de les fotografies existents. Era un petit edifici romànic, probablement obra del segle XII, edificat al costat del mas,

d'una sola nau rectangular i absis semicircular que, al centre, hi tenia una sola finestra de doble esqueixada. Tant la coberta de la nau com la de l'absis, es pot apreciar, en les fotografies més antigues, que són de lloses de pedra. El portal antic adovellat, construït en un lateral com era habitual en el romànic per aprofitar la llum del dia, estava paredat des del segle XVII. Va ser tapiat quan es va obrir un portal nou a la part frontal, segurament per encarar-lo més al mas, l'any 1645 (tal com es podia llegir a la llinda de pedra que hi havia sobre la porta). En cap de les fotografies s'aprecia l'espadanya del campanar que, ben segur, d'antic devia tenir-la.

ARXIU VILLEGAS

Sant Pere (1943)

L'església romànica sota l'advocació de Sant Pere, deu el seu nom a l'antiquíssim mas Torreblanca, documentat ja en el segle X, en una cita de l'any 995 que el situa a l'antic terme del castell de Fals. Actualment es diu mas Oms i la seva història i evolució complerta fins als nostres dies es tractarà, en dues parts, en aquests mateixos quaderns.

La primera vegada en la qual surt documentada l'església de Sant Pere és en el testament d'Ermessenda de Torreblanca, atorgat l'any 1220. Aquesta notícia la publicà l'historiador Albert Benet i Clarà, en el volum cinquè, el Bages, dins la monumental obra **Catalunya Romànica**, editada el 1985. Del mateix autor són les altres dues cites de 1283 i 1293 en les quals surt novament mencionada.

Més tardanament, en el segle XIV, es repeteixen diverses vegades les cites documentals antigues referides a aquesta església. La primera és del 17 d'agost de 1300, data del testament de Guillem de Falchs, que deixa "10 sous a l'església de turre alba". Una altra, del 23 de novembre de 1339 en el testament de Sibil·la, muller de Bernat de Falchs, que deixa per a ornaments, "15 sous a l'església de Torra Blanca". I, finalment, en el testament de Bernat de Falchs, de l'1 d'agost de 1348 en el qual cita explícitament l'advocació en dir "*item dímíto operí eclesía Santí Petrí de Turrablanca que est ín término de Falchs vīgintí sólidos*".

Francesc Villegas i Martínez